

Antwoorden op vragen rondom privacy bij stages van studenten van (universitaire) pabo's/lerarenopleidingen

Versie 1.0 – 12 juni 2019

Bij stages van studenten van (universitaire) pabo's/lerarenopleidingen worden persoonsgegevens van studenten uitgewisseld en geregistreerd. Studenten krijgen toegang tot persoonsgegevens van leerlingen, er worden mogelijk beeld- en geluidsopnamen gemaakt en studenten krijgen op hun stagescholen te maken met regels rondom het gebruik van sociale media. Dit alles vraagt om goede afspraken tussen de opleidingsinstituten, stagescholen en studenten. In dit document worden een aantal veel gestelde vragen rond stages en wat je in het kader van de privacy op dat terrein moet regelen besproken.

In verband met de leesbaarheid worden de termen stageschool, werkplekbegeleider, schoolopleider en instituutopleider gebruikt. Daar waar, bijvoorbeeld, de term werkplekbegeleider wordt gebruikt kan ook 'coach' of 'vakcoach' worden gelezen. Onder stageplaats worden hier alle leerwerktrajecten verstaan die de student in opleiding op de school volgt, dus ook de opleidingsplaatsen binnen een opleidingsschool.

Dit document is tot stand gekomen in samenwerking met en met dank aan de MBO-Raad, de Hogeschool Utrecht en de Universiteit Utrecht.

1. Algemeen

<p>1. <i>Moet er voor een partnerschap van (universitaire) pabo's/lerarenopleidingen en scholen een aparte Functionaris Gegevensbescherming (FG) worden aangesteld?</i></p>	<p>Alle scholen binnen het partnerschap dienen een eigen FG te hebben. Er hoeft geen aparte FG voor het partnerschap aangesteld te worden. Wel zullen de FG's van de stagescholen en de (universitaire) pabo's/lerarenopleidingen aandacht moeten hebben voor de specifieke privacyaspecten die spelen rond opleidingsscholen: uitwisselen persoonsgegevens, toegang tot systemen, het maken van video opnamen, e.d..</p>
<p>2. <i>Moet de verwerking van persoonsgegevens in het kader van een partnerschap van (universitaire) pabo's/lerarenopleidingen en scholen worden opgenomen in het register van verwerkingen van de stagescholen en (universitaire) pabo's/lerarenopleidingen?</i></p>	<p>Alle stagescholen en (universitaire) pabo's/lerarenopleidingen binnen het partnerschap dienen in hun eigen register van verwerkingen op te nemen welke persoonsgegevens zij verwerken en uitwisselen in het kader van het partnerschap.</p>
<p>3. <i>Mag een (universitaire) pabo/lerarenopleiding in het kader van een stage gegevens over een student doorgeven aan de school waar stage wordt gelopen?</i></p>	<p>Een (universitaire) pabo/lerarenopleiding mag alleen met toestemming van de betrokken student gegevens doorgeven aan de school waar stage wordt gelopen. Het moet voor de betrokken student helder zijn welke gegevens worden overgedragen en met welk doel deze worden overgedragen. Daarbij moeten in het kader van dataminimalisatie alleen die gegevens worden uitgewisseld die nodig zijn voor het leggen van contact met en het goed begeleiden van de student. Het informeren over en toestemming geven voor het uitwisselen van de gegevens kan geregeld worden in de stageovereenkomst.</p>

<p>4. <i>Een student moet op de stageschool ook als (tijdelijke) werknemers geregistreerd worden. Mag een stageschool hiervoor (een kopie van) de VOG en het ID-bewijs van de student opslaan?</i></p>	<p>Een stageschool is wettelijk verplicht te beschikken over een (kopie van) het ID-bewijs (identificatieplicht) en de VOG van (tijdelijke) werknemers. Zonder een VOG mag een student niet beginnen aan een stage. (Voor het aanvragen van de VOG is ook een kopie van het ID-bewijs noodzakelijk.)</p> <p>Voor het maken van een kopie van het ID-bewijs kan gebruik worden gemaakt van de KopieID app van de Rijksoverheid: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/identiteitsfraude/vraag-en-antwoord/veilige-kopie-identiteitsbewijs.</p>
<p>5. <i>Mag een (universitaire) pabo/lerarenopleiding bepaalde gegevens ten behoeve van de begeleiding aan de stageschool leveren? Denk aan gegevens over studievoortgang en/of resultaten van eerdere stages. Is hier toestemming van de betrokken student voor nodig?</i></p>	<p>Bij het delen van gegevens moet er sprake zijn van een doel, doelbinding en dataminimalisatie. Dat betekent dat een (universitaire) pabo/lerarenopleiding alleen die gegevens mag delen die noodzakelijk zijn voor het goed volbrengen van de actuele stage. Daarbij moet aan de betrokken student duidelijk worden gemaakt welke gegevens worden overgedragen en met welk doel dat gebeurt. De betrokken student zal hier, voor zover het geen wettelijk voorgeschreven uitwisseling van gegevens betreft, ook toestemming voor moeten geven. Het informeren over en toestemming geven voor het uitwisselen van de gegevens kan geregeld worden in de stageovereenkomst.</p>
<p>6. <i>Wie mag op een stageschool de gegevens van de student inzien?</i></p>	<p>Op een stageschool mag alleen die medewerker de gegevens inzien die als werkpekbegleider, schoolopleider of instituutopleider betrokken is bij de begeleiding van de student.</p>

<p>7. <i>Mag een werkplekbegeleider, schoolopleider of instituutopleider toegang krijgen tot studentregistratie- of volgsystemen van de (universitaire) pabo/lerarenopleiding?</i></p>	<p>Een werkplekbegeleider, schoolopleider of instituutopleider van de stageschool mag alleen dan toegang krijgen tot het studentregistratie- of volgsysteem van de (universitaire) pabo/lerarenopleiding als dat voor een goede begeleiding van de student noodzakelijk is. Daarbij mag alleen toegang tot die delen van het systeem worden gegeven die voor de werkzaamheden noodzakelijk zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het in een stagevolgsysteem opgenomen digitale portfolio van de student.</p> <p>Na het beëindigen van de stage moet de toegang worden afgesloten.</p> <p>De (universitaire) pabo/lerarenopleiding moet de toegang registreren in het register van verwerkingen.</p>
<p>8. <i>Mag de instituutopleider van de (universitaire) pabo/lerarenopleiding toegang krijgen tot de leerlingadministratie- en volgsystemen van de stageschool, of informatie ontvangen over leerlingen uit de klassen waar de student aan lesgeeft?</i></p>	<p>Nee, het is niet toegestaan persoonsgegevens van leerlingen van de stageschool uit te wisselen met medewerkers van de (universitaire) pabo/lerarenopleiding.</p>
<p>9. <i>Is er een verwerkersovereenkomst nodig?</i></p>	<p>Alle scholen in het partnerschap zijn zelfstandig verwerkingsverantwoordelijken. Zij verwerken geen gegevens in opdracht van of voor elkaar. Een verwerkersovereenkomst is niet noodzakelijk. Wel is het verstandig om binnen het partnerschap vast te leggen hoe men omgaat met de privacyaspecten rondom de stage. Dit kan bijvoorbeeld door een bijlage hierover aan de bestaande overeenkomst toe te voegen</p>

10. Hoe lang mogen gegevens rondom een stage bewaard blijven?

Afhankelijk van het type gegevens en beeld- of geluidsmateriaal kunnen er verschillende bewaartermijnen gelden. Dit voorkomt dat alle gegevens een zelfde periode bewaard blijven terwijl dit niet altijd nodig is. Een groot deel van de bewaartermijnen in het onderwijs is wettelijk voorgeschreven. Deze zijn voor MBO, HBO en WO vastgelegd in selectielijsten.

Overzichten van bewaartermijnen en selectielijsten zijn hier te vinden:

- VO:
<https://aanpakibp.kennisset.nl/bewaartermijnen/>
- MBO:
<https://www.mboraad.nl/nieuws/nieuwe-selectielijst-voor-het-mbo>
- HBO:
<https://www.vereniginghogescholen.nl/kennisbank/vereniging-hogescholen/artikelen/selectielijst-hogescholen-aangepast-aan-avg>
- WO:
<https://wetten.overheid.nl/BWBR0009361/2001-04-29>

Daar waar er geen wettelijke termijn is vastgesteld moeten hierover afspraken worden gemaakt tussen de stageschool en de (universitaire) pabo/lerarenopleiding. Uitgangspunt is dat de bewaartermijn niet langer is dan strikt noodzakelijk.

2. Voorafgaande aan de stage

<p>11. Welke zaken moeten er rondom privacy geregeld worden in de stageovereenkomst?</p>	<p>Het verdient aanbeveling in de stageovereenkomst een paragraaf rondom privacy op te nemen met daarin o.a. de volgende punten:</p> <ul style="list-style-type: none">- de student dient zich tijdens zijn stage te houden aan het beleid van de stageschool en de (universitaire) pabo/lerarenopleiding op het terrein van:<ul style="list-style-type: none">o informatiebeveiliging en privacy;o het maken van beeld- en geluidsopnamen van de stageschool;o het gebruik van sociale media en bedrijfshulpmiddelen.- de student heeft een geheimhoudingsplicht. <p>Het is van belang dat de student tijdens het kennismakingsgesprek op de stageschool wordt geïnformeerd over de hierboven benoemde zaken en exemplaren krijgt van de documenten waarin het beleid wordt beschreven.</p> <p>Gelet op het bovenstaande verdient het aanbeveling om, voorafgaande aan de stage, de student tijdens de opleiding aan de (universitaire) pabo/lerarenopleiding te trainen in het beschermen van de privacy van leerlingen. Zowel tijdens de stage op de stageschool zelf, als tijdens het bespreken en evalueren van de stage met de instituutsopleiders van de (universitaire) pabo/lerarenopleiding en medestudenten.</p>
--	--

3. Tijdens de stage

<p><i>12. Mag een student toegang krijgen tot het leerlingadministratie- of volgsysteem van de stageschool?</i></p>	<p>De student mag toegang krijgen tot die gegevens in het leerling administratie- of volgsysteem die nodig zijn voor het uitvoeren van de stage. Dat betekent in de praktijk dat de student alleen toegang mag krijgen tot de gegevens van leerlingen en klassen waar daadwerkelijk les aan wordt gegeven.</p> <p>De stageschool moet in het register van verwerkingen aangeven tot welke gegevens studenten toegang krijgen en er op toezien dat na beëindiging van de stage de toegang voor de student weer wordt ingetrokken.</p> <p>In zijn algemeenheid geldt dat het niet is toegestaan om in (beveiligde) systemen in te loggen met de inloggegevens van iemand anders. Dit geldt ook voor het door een student inloggen in het leerlingadministratie- of volgsysteem met de inloggegevens van de werkplekbegeleider of schoolopleider, dit mag niet. Inloggen met de inloggegevens van iemand anders geldt als ongeautoriseerd toegang verkrijgen en is een beveiligingsincident. Immers, de werkplekbegeleider of schoolopleider heeft een veel ruimere toegang tot de systemen dan de student die daardoor persoonsgegevens te zien krijgt die niet noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van de stage.</p>
<p><i>13. Hoe moet een student in het kader van intervisie omgaan met het vermelden van de namen van leerlingen in, bijvoorbeeld, logboeken die worden gedeeld met medestudenten en begeleiders?</i></p>	<p>Het uitgangspunt hier is dat de student in documenten die met personen buiten de stageschool, medestudenten of begeleiders, worden gedeeld de leerlingen anonimiseert.</p> <p>Het delen van de documenten dient op een veilig manier te gebeuren.</p>
<p><i>14. Mag een student op de sociale media berichten plaatsen over de stage?</i></p>	<p>Een student moet zich tijdens de stage houden aan de afspraken rond het gebruik van sociale media zoals die gelden op de stageschool.</p>

<p>15. Als een student in het kader van de stage video opnamen moet maken van de eigen lesactiviteiten, mag dat dan?</p>	<p>Bij het maken van beeld- en geluidsopnamen dient de student zich te houden aan het beleid dat de stageschool hiervoor heeft opgesteld.</p> <p>Of er toestemming voor het maken van de ouders/verzorgers of de leerlingen van 16 jaar en ouder moet worden gevraagd hangt af van de grondslag waarvoor het opleidingsinstituut en de stageschool kiezen. Er zijn twee mogelijkheden¹:</p> <p><i>Gerechtigd belang</i> Hierbij wordt er vanuit gegaan dat de beelden niet gepubliceerd worden, de school niet uitgaan en dat het maken van de video opnamen bijdraagt aan een verbetering van de onderwijskwaliteit. De stageschool en (universitaire) pabo/lerarenopleiding maken daarbij goede afspraken over het gebruik, opslag en vernietiging van de beelden.</p> <p>Bij een keuze voor deze grondslag hoeft er niet apart aan ouders/verzorgers/16+ leerlingen om toestemming worden gevraagd maar kan worden volstaan met het informeren van de betrokkenen. Daarbij hebben betrokkenen wel de gelegenheid om bezwaar te maken. Dit bezwaar van de leerling (16 jaar of ouder) of diens ouders/verzorgers moet onderbouwd zijn met argumenten waarom de leerling niet in beeld mag komen.</p> <p><i>Toestemming</i> Hierbij wordt er vanuit gegaan dat de beelden de school uitgaan omdat ze worden bekeken en beoordeeld worden door instituutopleiders van de (universitaire) pabo/lerarenopleiding. De beelden dragen ook niet direct bij aan een verbetering van de onderwijskwaliteit op de stageschool omdat de student immers na zijn stage weer vertrekt. De keuze van deze grondslag geldt ook voor het opnemen van lessen van deeltijd studenten die vanuit</p>
--	---

¹ Er is door de VO-raad een vraag aan de Autoriteit Persoonsgegevens gesteld met betrekking tot de juiste grondslag voor het maken van video opnamen ten behoeve van coaching, intervisie en stages. Ten tijde van het schrijven van dit document heeft de Autoriteit Persoonsgegevens nog geen antwoord gegeven op deze vraag.

	<p>een dienstverband aan de stageschool hun opleiding aan een (universitaire) pabo/lerarenopleiding volgen. Bij een keuze voor deze grondslag moet er aan de betrokken ouders/verzorgers/16+ leerlingen expliciet toestemming worden gevraagd.</p> <p>Leerlingen van wie de ouders/verzorgers geen toestemming hebben gegeven of leerlingen van 16 jaar en ouder die geen toestemming hebben gegeven mogen niet in beeld komen. Dit kan worden opgelost door de betrokken leerlingen tijdens de video opnamen achterin het lokaal achter de opname apparatuur te laten plaatsnemen.</p> <p>Bij het maken van video opnamen door studenten in het kader van hun stage moeten goede en na te leven afspraken worden gemaakt over:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. de te gebruiken opnameapparatuur, die van school of van de student; b. de plaats waar de bestanden op een veilige manier worden opgeslagen, bij voorkeur niet op (mobiele) devices van de student zelf, maar op een controleerbare plek zoals het netwerk van de stageschool; c. de wijze waarop de beelden terecht komen bij degene die op de (universitaire) pabo/lerarenopleiding de beelden moet beoordelen, ook dit moet een veilige manier zijn; d. wie de beelden te zien krijgt, de werkplekbegeleider, schoolopleiders en/of de instituutopleider; e. de bewaartermijn van de beelden en toezicht op de verwijdering.
<p>16. <i>Als studenten in het kader van hun stage onderzoeken uitvoeren op hun stagescholen. Hoe dient dan te worden omgegaan met gegevens die in het kader van de onderzoeken worden verzameld?</i></p>	<p>Hiervoor gelden de gangbare regels voor onderzoek zoals gehanteerd aan de (universitaire) pabo/lerarenopleidingen. Daarbij moeten persoonsgegevens zoveel mogelijk geanonimiseerd worden.</p>